

LYHTY

Luovan työn tekijät ja yrittäjät

OPETUSMINISTERIÖLLE

ASIA Lausunto koskien luovien sisältöjen luvatonta verkkojakelua (Dnro 9/040/2009)

LAUSUNNON ANTAJA Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY

Luovan työn tekijät ja yrittäjät (Lyhty) on laaja-alaisin kotimaisia taiteilijoita, tekijöitä ja sisällöntuotantoalaa edustava yhteenliittymä. Siinä ovat mukana seuraavat järjestöt: AV-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry, Forum Artis - valtakunnallisten taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö, Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry, Kopiosto ry, Suomen elokuvatuottajien keskusliitto ry, Suomen elokuvatoimistojen liitto ry, Suomen Musiikki-kustantajat ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Suomen peliohjelmisto ja multimediatallennesyhdistys FIGMA ry, Suomen Ääni- ja kuvatallennetuottajat ÄKT ry, Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry sekä Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry.

Kiitämme mahdollisuudesta esittää näkemyksemme opetusministeriön työryhmän muistiosta 2009:21. Toteamme lausuntonamme seuraavaa:

Sivistysvaltio ja tietoyhteiskunta

Suomea tulee kehittää pohjoismaisena tietoyhteiskuntana ja sivistysvaltiona. Internet-verkkoon tulee voida kehittyä sekä kansalaisten sananvapautta palvelevia palveluja, joissa ihmisillä on mahdollisuus tuoda julki ajatuksiaan ja omia sisältöjään että kaupallista yritystoimintaa, jossa yrittäjät voivat maksua vastaan tarjota joko ostettavaksi tai erilaisten maksullisten tai mainosrahoitteisten palvelupakettien osana sisältöjä ja sisältöpalveluja kuluttajille. Nämä eivät ole keskenään ristiriitaisia tavoitteita vaan kuuluvat molemmat tietoyhteiskuntakehitykseen.

Jotta yrittäjät ja yritykset saadaan investoimaan uusien sisältöpalvelujen kehittämiseen Internet-verkkoon, yhteiskunnan tulee pystyä luomaan niille sinne toimintaympäristö, missä ne eivät joudu kilpailemaan lainvas- taisten ilmaisupalvelujen kanssa.

Tarvitaan pehmeitä keinoja puuttua asiaan

Tutkimusten mukaan Internet-piratismia harjoitetaan laajalti, siitä huolimatta että sitä koskeva lainsäädäntö tunnetaan hyvin. (LIITE). Tämä osoittaa, että pelkkä tiedotustoiminnan kehittäminen – niin tärkeää kuin sekin on - ei kuitenkaan riitä.

Nykyiset keinot - joita työryhmän muistiossa ansiokkaasti kuvataan - eivät riitä verkkopiratismiin torjuntaan. Tarvitaan uusia ja tehokkaita, tuomioistuinlaitosta rasittamattomia keinoja, jotka eivät myöskään leimaa nuoria Internet-piratismiin harjoittajia.

Toimiva järjestelmä olisi asteittaisen puuttumisen malli, jossa edettäisiin näin:

1. Saatuaan oikeudenhaltijoilta tiedon luvattomasta tiedostojen jakelusta, Internet-yhteyksiä tarjoava teleoperaattori lähettää asiasta varoituksen asiakkaalleen
2. Ellei varoitus/varoitukset johda tuloksiin, operaattori irtisanoo yhteyden joko kokonaan tai määräajaksi, tapahtuneen asiakassopimuksen rikkomisen johdosta. Suomalaisten Internet-palveluntarjoajien asiakassopimukset sisältävät jo nykyisellään ehtoja, joiden mukaan teleyritykset voivat rajoittaa liittymän käyttöä tai sulkea sen kokonaan tai osittain, mikäli asiakas on rikkonut sopimuksen ehtoja mukaan lukien kolmannen tahon tekijänoikeuksia loukkaava toiminta.
3. Teleoperaattorit pitävät rekisterin näin irtisanoituista asiakassopimuksista. Jos loukkaaminen uusiutuu, on jossain vaiheessa syytä siirtyä pehmeistä keinoista oikeusjärjestelmän puolelle. Ellei tätä mahdollisuutta ole, pehmeistä keinoista tuleekin varoitusjärjestelmä, joka tekee loukkaamisen uusi-
misen kerta toisensa jälkeen riskittömäksi.

Kannanotot työryhmän muistoon

Yleistä. Pidämme myönteisenä että työryhmä on nostanut keskusteluun ilmoitusmenettely-yhteistyön. Pidämme sitä oikeansuuntaisena kehityksenä. Uskomme, että siitä on apua nuorten jakelijoiden kohdalla.

Se on kuitenkin riittämätön, ellei samalla luoda asteittaisen puuttumisen järjestelmää, jossa toistuvista oikeudenloukkauksista on myös faktisia seuraamuksia. Perustelut tähän on esitetty edellä kohdassa 3.

Rekisteri. Muistion mukaan (kohta 3.3. s. 24) työryhmä on keskustellut vaihtoehdosta, jossa teleyritys tai viranomainen keräisi tietoa lähetyistä ilmoituksista, ja jos samalle liittymänhaltijalle on toimitettu useita ilmoituksia, teleyritys tai viranomainen lähettäisi tästä tiedon (ilman kirjeen saajan henkilötietoja) oikeudenhaltijalle.

Oikeudenhaltija voisi tuolloin kohdistaa oikeudenkäynnit ja tutkintapyyntöjä näihin vakaviin tapauksiin, joissa ilmoituksen saajat ei ole muuttaneet käyttäytymistään, vaikka ovat saaneet useita ilmoituksia. Tämä vaihtoehto avaa mahdollisuuden kehittää ilmoitusmenettelyä oikeaan suuntaan. Tehokkaaseen puuttumiseen liittyvät myös seuraamukset. Ilman mahdollisia seuraamuksia huomautuksilla ei ole todellista vaikutusta.

Ilmoitusten rekisteröinti teleyrityksen tai viranomaisen toimesta on välttämätöntä, mikäli halutaan, että ilmoitusmenettelyllä saavutetaan niitä tavoitteita, mistä toimialakeskusteluissa on ollut laajalti yhteisymmärrystä.

Suomalaiset tekijät ja yritykset tarvitsevat pikaisesti uusia, toimivia ja tehokkaita keinoja luvattoman verkkojakelun vähentämiseksi. Euroopan maista vastaavatyypiset lainsäädäntöhankkeet ovat pisimmällä Ranskassa ja Iso-Britanniassa. Näissä molemmissa maissa on havaittu se itsestäänselvyys, että pelkkä ilmoitusmenettely yksinään ilman mahdollisia seuraamuksia ei johda toivottuun lopputulokseen.

Kustannusten jako. Työryhmä on päättänyt esittämään, että ilmoitusmenettelyt kustannukset tulisivat kokonaisuudessaan oikeudenhaltijoiden kannettavaksi. Pidämme tätä kohtuuttomana. Se myös poikkeaa selvästi aiemmasta käytännöstä vastaavassa tapauksessa.

Vastaava tilanne ratkaistiin aikoinaan, kun säädettiin laki tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta. Laki sisältää säännöt ilmoitusmenettelystä tilanteissa, joissa luvaton aineisto on tallennettu asiakkaan toimesta palvelun tarjoajan (teleyrityksen) palvelimille. Kyseinen hallituksen esitys valmisteltiin oikeusministeriön toimesta. Valmistelun yhteydessä käytiin keskusteluja siitä, kuka vastaa kyseisen lain mukaisesta tekijänoikeudella suojattujen aineistojen ilmoitusmenettelyn aiheuttamista kustannuksista. Lainsäädännön lopputulos oli, että sekä oikeudenhaltijat että teleyritykset vastaavat kumpikin omista kuluistaan. Näkemyksemme mukaan nytkään ei tulisi poiketa kertaalleen eduskunnan vahvistamista periaatteista.

Muistion ehdotus tekijänoikeuslain muuttamisesta (60 a §). Pidämme muistiossa ehdotettua alustavaa muutosta tekijänoikeuslakiin hyvänä ja tarpeellisena korjauksena

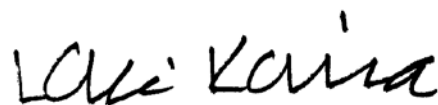
Helsingissä

29.10.2009

Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY



Ahti Vänttinen
Puheenjohtaja



Lauri Kaira
Projektijohtaja

LYHTY

Luovan työn tekijät ja yrittäjät

LIITE 1

Tutkimustietoa verkkopiratismista

Tutkimusten mukaan suomalaiset tuntevat Internet-piratismia koskevat lait hyvin, mutta harjoittavat sitä silti. Varsin moni pitää sekä piraattitiedostojen lataamista että myös jakelua hyväksyttävänä. Lataaminen on nuorten yleisin lain vastainen teko.

1. Tekijänoikeusbarometri 2009

Luovan työn tekijät ja yrittäjät LYHTY teettää Taloustutkimuksella vuosittaista Tekijänoikeusbarometriä. Sen piratismiosiossa kysytään puhelinhaastattelulla, mitä henkilön perheessä on viimeisen vuoden aikana tehty, mitä tekoja henkilö pitää hyväksyttävänä ja mitä hänen tietojensa mukaan laki sallii tai kieltää. Luvatonta Internet-lataamista ja -jakelua koskevat päätulokset voidaan tiivistää näin:

Lain tuntemus. Kansalaiset tuntevat lain hyvin. Sekä aikuiset että nuoret tietävät, mitä laki sallii ja kieltää Internet-piratismiin osalta. 88 % koko väestöstä ja 91 % nuorista pitää Internetiin luvatta laitettun aineiston imurointia laittomana. 92 % koko väestöstä ja 94 % nuorista pitää sellaisen jakamista laittomana.

Piratismikäytös. Internetiin luvatta laitettun aineiston imurointi on pysynyt ennallaan pari viime vuotta: sitä harjoitetaan 16 %:ssa perheistä. Nuoret harjoittavat sitä enemmän, sillä 34 % 15–24-vuotiaista vastasi näin tapahtuneen heidän perheessään.

3 % vastaajista kertoo, että heidän perheessään harjoitetaan aineiston luvatonta verkkojakelua. Nuoret harjoittavat tätä enemmän, koska 15–24-vuotiaista vastaajista näin vastasi 8 %.

Tekojen moraalinen hyväksyttävyys. 21 % koko väestöstä ja 42 % 15–24-vuotiaista pitää Internet-piraattitiedostojen imurointia hyväksyttävänä. Aineiston luvattoman verkkojakelun hyväksyy 13 % koko väestöstä ja 31 % 15–24-vuotiaista.

2. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimus

Nuorten yleisin laitton teko. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen marraskuussa 2008 julkaiseman nuorten rikoskäyttäytymistä koskeva tutkimus vahvistaa käsityksen siitä, että yleisin nuorten tekemä laitton teko oli musiikin, elokuvien, TV-ohjelmien, pelien tai ohjelmien luvaton lataaminen Internetissä tai vertaisverkosta.

Nuorista 74 % ilmoitti ainakin kerran tehneensä näin ja kuluneen vuoden aikana teon tehneitä oli 69 %. Tämä ohitti yleisyydessään selvästi mm. luvattoman poissaolon koulusta (41 %), koulukiusaamisen (21 %) ja seinien töhrimisen (12 %).

Tutkimustulosten mukaan päivittäin tai lähes päivittäin lataamista oli harrastanut 29 % nuorista. Lähes kaksi kolmesta luvattonta verkkolataamista tehneistä ilmoitti, että heillä oli vähintään sata luvottomasti ladattua tiedostoa hallussaan.

Pääsyynä helppous ja vastavuoroisuus. Edellä kerrotun tutkimuksen jälkeen Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen VTM Mikko Aaltonen on perehtynyt tarkemmin nimenomaan tutkimuskohteena olleiden yhdeksäsluokkalaisten vertaisverkko-ohjelmien käyttöön (tutkimus löytyy osoitteesta <http://www.optula.om.fi/uploads/iu019.pdf>).

Tutkimuksessa selvitettiin mm. tiedostojen jakamisen syitä. Lähes puolet (47 %) tiedostoja jakavista ilmoitti syyksi yksinkertaisesti sen, että jakaminen on helppoa ja vaivatonta. Noin kolmasosa (33 %) vastaajista ilmoitti syyksi sen, että tiedostojen lataaminen edellytti jakamista. Tämän lisäksi merkittävä osa nuorista (27 %) oli tietämätön siitä, jakavatko he tiedostoja eteenpäin. Tekniikkaa taitamattomat päätyvät usein jakamaan tiedostojaan.